

Moja Niepodległa

<https://mojaniepodlegla.pl/mn/aktualnosci/15143,Wojna-swiatow-1920-wystawa-Instytutu-Pamieci-Narodowej-Warszawa-12-sierpnia-10-w.html>
08.05.2024, 18:40

„Wojna światów 1920” – wystawa Instytutu Pamięci Narodowej – Warszawa, 12 sierpnia – 10 września 2020

W stołecznym Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia”, przy ul. Marszałkowskiej 21/25, otwarta została wystawa „Wojna światów 1920” upamiętniająca Bitwę Warszawską 1920 r. w jej 100. rocznicę. Przygotowana przez Oddział IPN w Warszawie ekspozycja została objęta Patronatem Narodowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy w Stulecie Odzyskania Niepodległości.

W wernisażu wzięli udział prezes Instytutu Pamięci Narodowej Jarosław Szarek, dyrektor warszawskiego oddziału IPN Jerzy Eisler, a także liczni goście, m.in. doradca prezydenta RP Andrzeja Dudy – Barbara Fedyszak-Radziejowska, I sekretarz Ambasady Ukrainy w Warszawie Witalij Biłyj oraz przedstawiciele Ambasady Węgier.

– Mija 100 lat od wielkiego zwycięstwa. Dzisiaj jesteśmy winni pamięć wszystkim, którzy wtedy zatrzymali zło. Historia to zmagania dobra ze złem, a w czasie tego konfliktu zło było tak realne. Wojna światów nie skończyła się w 1920, historia toczy się dalej – powiedział prezes IPN Jarosław Szarek, owierając wystawę. Wskazał na kontynuację postawy sprzeciwu wobec komunizmu w czasach późniejszych: – Sierpień 1920 r., gdy powstrzymaliśmy wojska bolszewickie, powstrzymaliśmy komunizm, miał swoją odstonę 60 lat później, kiedy w sierpniu 1980 r. wydarzenia nad

Wisłą stały się początkiem końca systemu komunistycznego. Misję, którą realizowaliśmy w 1920 r., stanie po stronie wolności, po stronie wartości, musimy nieść w przyszłość – podkreślił prezes IPN.

30 października mija 82. rocznica wyemitowania przez CBS radiowego słuchowiska Orsona Wellesa *Wojna światów*, które wprowadziło to pojęcie na trwałe w świat popkultury. Jaki jednak związek konfliktu rodem z science fiction ma z Bitwą Warszawską, stoczoną realnie osiemnaście lat wcześniej?

Okazuje się, że ma, i to bardzo bliski. Nazwa ta bowiem doskonale pasuje do podkreślenia wagi zdarzenia, które nie mieści się w kategoriach normalnego konfliktu, zrodzonego z antypatii i sprzeczności interesów narodowych, ale ma kształt zmagania cywilizacyjnego niezakreślonego żadnymi realnymi lub umownymi granicami i normami. Z tego też powodu na 100-lecie bitwy warszawskiej IPN przygotował okolicznościową wystawę zatytułowaną właśnie *Wojna światów 1920 r.* Zakłada ona wielopłaszczyznowe (cywilizacyjne i międzynarodowe) spojrzenie na charakter tego konfliktu, na towarzyszące mu zagrożenia i konsekwencje, jakie przyniosła wygrana Polski dla nas i całego świata.

Część pierwsza, zatytułowana *Wojna cywilizacji*, stanowi niejako wprowadzenie do głównej narracji. Ukazuje ona rzeczywisty wymiar rangi konfliktu roku 1920 r. będącego przecież tylko pozornie zmaganiem polsko-rosyjskim. W rzeczywistości to opowieść o konfrontacji niemającej wcześniej żadnego precedensu w historii. To opowieść o starciu dwóch przeciwstawnych wizji cywilizacyjnych – reprezentowanych z jednej strony przez uporządkowany świat tradycji chrześcijańskiej, z jej wielowiekowym dorobkiem kulturalnym, naukowym, prawami człowieka, wolnością słowa,

demokracją parlamentarną, z drugiej zaś przez bolszewicką dyktaturę, która z łamania wszelkich norm i zasad uczyniła wyznacznik swojego działania i powód do chwały. Jakże inaczej w tym kontekście plasuje się znaczenie naszych sierpniowych zmaganiań.

Część druga to Europa w ogniu. Historia wielu prób „podpalenia” Europy przez bolszewików. Dramatycznych -znaczonych tysiącami ofiar - zbrojnych rewolt w Niemczech, Austrii, Bułgarii, Rumunii. To historia prób ustanawiania dyktatury proletariatu w powstałych w latach 1918-1919 sowieckich republikach Finlandii, Łotwy, Estonii, Litwy i Białorusi, Bawarii, Węgier, Słowacji. To wreszcie działalność wywrotowa partii komunistycznych, ukierunkowanych na służenie wyłącznie sowieckiej partii matce. Jakże inaczej w tym kontekście rysuje się znaczenie naszych sierpniowych zmaganiań.

Część trzecia to Realni sojusznicy i neutralni wrogowie. Jakże pouczająca opowieść o nielicznych prawdziwych przyjaciółach Polski w 1920 r. (Węgrzech i Francji) i poczuciu wielkiego osamotnienia, w jakim przyszło nam się wówczas zmagać z bolszewicką nawałą. Jakże inaczej w tym kontekście rysuje się znaczenie naszych sierpniowych zmagień.

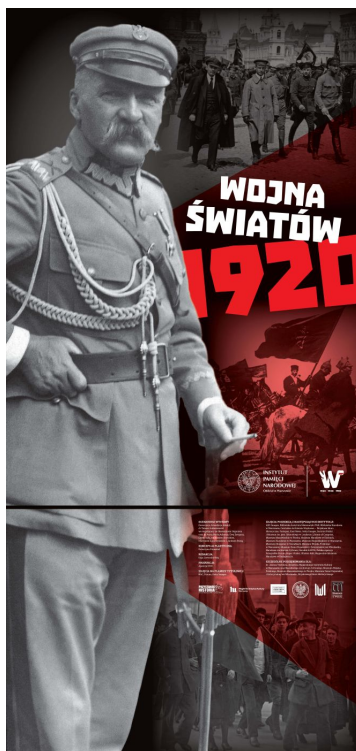

Część czwarta to historia samej bitwy – jej rozgrywających (Józefa Piłsudskiego, Tadeusza Rozwadowskiego, Józefa Hallera, Władysława Sikorskiego), bohaterów z szeregów kobiet, dzieci, bohaterów z innych stron (Amerykanów, Włochów) – doceniających znaczenie słów „za wolność waszą i naszą”. To przejmująca historia młodocianych ochotników idących na front wprost w uczniowskich ław, ich poświęcenia i gotowości złożenia najwyższej ofiary na ołtarzu ojczyzny. To historia przedziwnego historycznego paradoksu – przeciwstawienia się nieznanemu, niewyciężonemu dotąd złu przez dopiero co sklezione państwo, którego przez 123 lata nie było w ogólnie na mapach. Jakże inaczej w tym kontekście rysuje się znaczenie naszych sierpniowych zmaganiań.

Na koniec oferujemy wszystkim chwilę refleksji, zabierając w podróż po dorobku kulturalnym i naukowym okresu międzywojennego. Pomiędzy postacią Władysława Reymonta (laureata nagrody Nobla z 1924 r.), Marii Skłodowskiej-Curie z jej Instytutem Radowym, Iwana Bunina – rosyjskiego emigranta nagrodzonego w 1933 r. literackim Noblem, poprzez nowe prądy artystyczne – modernizm (z osiągnięciami urbanistycznymi Gdyni),

wystawę światową w Paryżu, Art Deco z obrazami Tamary Łempickiej, po jakże polskich twórców: Malczewskiego czy Witkacego. Ich dorobek wpisany na trwałe w naszą - europejska tradycję przyjmujemy dzisiaj za coś oczywistego. Jakże inaczej jednak w tym kontekście rysuje się znaczenie naszego sierpniowego zwycięstwa... gdyby go wówczas w ogóle nie było.

dr Tomasz Łabuszewski

ORGANIZATOR

PATRONAT
NARODOWY

Patronat Narodowy Prezydenta
Rzeczypospolitej Polskiej
Andrzeja Dudy w Stulecie
Odzyskania Niepodległości

PATRONAT
MEDIALNY

PARTNERZY

Zdjęcia pochodzą z następujących instytucji:

AKG Images, Biblioteka Instytutu Matematyki PAN, Biblioteka Narodowa w Warszawie, Centralne Archiwum Wojskowe - Wojskowe Biuro

Historyczne, Fortepan, East News, Getty Images, Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie, Library of Congress, Muzeum Mazowieckie w Płocku, Muzeum Narodowe w Kielcach, Muzeum Narodowe w Warszawie, Muzeum Niepodległości w Warszawie, Muzeum Okręgowe w Suwałkach, Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, Narodowe Archiwum Cyfrowe, Ośrodek KARTA, Polska Agencja Fotografów Forum, Roger Viollet, Ullstein Bild, Węgierskie Muzeum Narodowe w Budapeszcie.

Otwarcie wystawy „Wojna światów 1920” - Warszawa, 12 sierpnia 2020. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Otwarcie wystawy „Wojna światów 1920” - Warszawa, 12 sierpnia 2020. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Otwarcie wystawy „Wojna światów 1920” - Warszawa, 12 sierpnia 2020. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Otwarcie wystawy „Wojna światów 1920” - Warszawa, 12 sierpnia 2020. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Prezes IPN Jarosław Szarek. Otwarcie wystawy „Wojna światów 1920” - Warszawa, 12 sierpnia 2020. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Otwarcie wystawy „Wojna światów 1920” - Warszawa, 12 sierpnia 2020. Fot. Sławek Kasper (IPN)

1920” - Warszawa, 12 sierpnia
2020. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Otwarcie wystawy „Wojna światów
1920” - Warszawa, 12 sierpnia
2020. Fot. Sławek Kasper (IPN)

2020. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Otwarcie wystawy „Wojna światów
1920” - Warszawa, 12 sierpnia
2020. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Otwarcie wystawy „Wojna światów
1920” - Warszawa, 12 sierpnia
2020. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Otwarcie wystawy „Wojna światów
1920” - Warszawa, 12 sierpnia
2020. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Otwarcie wystawy „Wojna światów
1920” - Warszawa, 12 sierpnia
2020. Fot. Sławek Kasper (IPN)